

**UNIVERSITATEA „OVIDIUS” DIN CONSTANȚA
SCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL FILOLOGIE**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

*Insecuritatea lingvistică
a profesorilor români debutanți de limbă franceză*

CONDUCTORI DE DOCTORAT :

prof. univ. dr. abil. Monica Vlad
Universitatea *Ovidius* din Constanța, România
prof. univ. dr. abil. Mariella Causa
Universitatea *Bordeaux Montaigne*, Bordeaux, Franța

STUDENT DOCTORAND :

Janetta-Daniela Boboc (Băcăitaru)

**CONSTANȚA
2025**

Cuprins

Introducere

1. Motivația cercetării
2. Originalitatea tezei
3. Întrebări generale ale cercetării
4. Ipoteze de cercetare
5. Construirea problematicii de cercetare
6. Definirea obiectivelor
7. Corpus și metode de lucru
8. Planul tezei

Capitolul I. Caracteristici ale începerii unei cariere în profesia de profesor de limbi străine

I.0.Preambul

I.1.Noțiunea de „profesor debutant” și limitele temporale ale integrării profesionale

I.1.1. Cadrul lingvistic

I.1.2. Cadrul temporal

I.2. Dificultăți în integrarea profesională

I.2.1. O experiență specială pentru profesorii debutanți

I.2.2. Schimbări în dinamica de socializare a profesorilor debutanți

I.2.3. O practică didactică în evoluție

I.2.4. Fundamentul construirii unei identități profesionale

I.2.4.1. Evoluții identitare

I.2.4.2. Dificultăți asociate cu integrarea în muncă

I.3. Concluzii parțiale

Capitolul II. Formarea inițială a profesorilor în România, în deceniul al II-lea al secolului XXI

II.0. Preambul

II.1. Evoluția formării inițiale a profesorilor români de limbă franceză

II.2. Organizarea formării inițiale în deceniul al doilea al secolului XXI

II.3. Formarea inițială de specialitate

II.4. Programe de pregătire psihopedagogică

II.4.1. Curriculum-ul

II.4.2. Stagiul practic pentru viitorii profesori

II.5. Formarea inițială prin intermediul masterului didactic

II.6. Mentorarea tinerilor profesori

II.7. Concluzii parțiale

Capitolul III. Metodologia cercetării

III.1. Interviu ca metodă de cercetare

III.1.1. Metodele mixte de producere a datelor

III.1.2. Interviu

- III.1.3. Tipuri de interviu
- III.1.4. Justificarea alegerii tipului de interviu : interviul semidirectiv
- III.2. Colectarea datelor
- III.3. Identificarea cadrelor didactice din eșantion
- III.4. Crearea bazei de date. Codurile de transcriere
- III.5. Analiza datelor. Observabile de analiză
- III.6. Categorii de concepte - Nodurile tematice alese

Capitolul IV. De la student la profesor de limbă franceză. Sursele insecurității profesionale

- IV.0. Preambul
- IV.1. Formarea în limba franceză
 - IV.1.1. Învățarea limbii franceze la școală
 - IV.1.2. Existența profesorului motivant
 - IV.1.3. Motivația de a deveni profesor de limbă franceză
- IV.2. Spre o carieră didactică
 - IV.2.1. Formarea inițială ca profesor
 - IV.2.2. Punctele slabe ale formării inițiale
- IV.3. Contextul de predare
- IV.4. Concluzii parțiale

Capitolul V. Insecuritățile profesorilor debutanți

- V.0. Preambul
- V.1. Perspectiva asupra insecurității, în general
- V.2. Tipuri de insecuritate resimțite
- V.3. Semnele discursive ale insecurității lingvistice
- V.4. Concluzii parțiale

Capitolul VI. Insecuritate lingvistică, o insecuritate profesională aparte ?

- VI.0. Preambul
- VI.1. Insecuritatea lingvistică. Cadru general de definire a conceptului
- VI.2. Perioadele fondatoare ale conceptului
 - VI.2.1. Originea noțiunii de insecuritate lingvistică și limbajul clasei dominante
 - VI.2.2. Insecuritatea lingvistică și lumea francofonă
- VI.3. Insecuritatea lingvistică în contextul predării-învățării limbii franceze
 - VI.3.1. Limba franceză : o limbă insecurizantă în contextul școlar
 - VI.3.2. Problematika percepției vorbitorului nativ
 - VI.3.3. Școala - un organism normativ specific în învățarea limbilor străine
 - VI.3.5. Insecuritatea lingvistică în rândul profesorilor de limbi străine
- VI.4. Concepte cheie legate de insecuritatea lingvistică
 - VI.4.1. Noțiunea de normă și insecuritate lingvistică
 - VI.4.2. Imaginarul lingvistic
 - VI.4.3. Reprezentarea lingvistică și insecuritatea lingvistică
 - VI.4.4. Legitimătatea vorbitorului de limbă străină
 - VI.4.5. Insecuritatea lingvistică declarată și manifestată

VI.5. Concluzii parțiale

VII. Caracteristicile insecurității lingvistice a profesorilor debutanți de limbă franceză

VII.0. Preambul

VII.1. Cauzele apariției insecurității lingvistice

VII.2. Contexte care declanșează insecuritatea lingvistică

VII.2.1. În fața vorbitorilor nativi

VII.2.2. În fața persoanelor cu autoritate

VII.3. În ora de limbă franceză, cu elevii

VII.4. Forme de manifestare a insecurității lingvistice

VII.5. O situație aparte - insecuritatea lingvistică în timpul școlii la distanță

VII.6. Concluzii parțiale

VIII. Strategii aplicate pentru a face față insecurității lingvistice

VIII.0. Preambul

VIII.1. Tipuri de strategii implementate pentru a face față insecurității lingvistice

VIII.1.1. Strategii de prevenire

VIII.1. 2. Strategii de evitare

VIII.2. Impactul insecurității lingvistice asupra carierei profesionale a profesorilor români FLE debutanți

VIII.3. Concluzii parțiale

Concluzii generale și perspective

Bibliografie

Anexe

REZUMAT

Cuvinte-cheie: *profesor debutant, non-nativ, limba franceză, formare inițială, insecuritate profesională, insecuritate lingvistică*

Introducere

În această teză ne propunem o analiză a reprezentărilor insecurității profesorilor români de limbă franceză aflați la începutul carierei, în special a insecurității lingvistice resimțite de aceștia. O primă ipoteză de plecare a cercetării noastre ține de faptul că profesorii români debutanți de limbă franceză manifestă mai multe tipuri de insecuritate de natură diferită la începutul carierei. A doua ipoteză de cercetare este că insecuritățile profesorilor începători se datorează mai multor motive, inclusiv pregătirea lor ca profesori de limbă franceză și contextul lor de predare. În sfârșit, conform celei de-a treia ipoteze, printre aceste diferite forme de insecuritate, insecuritatea lingvistică joacă un rol esențial și se află la originea implementării unor strategii specifice de compensare.

Întrebări generale ale cercetării și problematica

În cadrul studiului nostru, întrebările la care căutăm să răspundem sunt următoarele:

1. Care sunt insecuritățile pe care le resimt profesorii de limbă franceză la începutul carierei?
2. Care sunt reprezentările lor discursive asupra dificultăților susceptibile de a influența comportamentul lor didactic în cariera lor profesională inițială?
3. Cum definesc aceștia insecuritatea lingvistică?
4. Care sunt cauzele insecurității lingvistice? Și în ce situații o resimt aceștia?
5. Cum fac față acestei forme de nesiguranță?

Aceste întrebări servesc drept ghid pe parcursul acestui studiu și ne permit să formulăm întrebarea centrală a cercetării noastre: *în ce măsură insecuritatea lingvistică trăită de profesorii români debutanți de limbă franceză influențează practicile lor de predare, identitatea lor profesională și calitatea predării pe care o oferă și ce strategii implementează aceștia pentru a reduce această insecuritate și pentru a-și consolida încrederea lingvistică și pedagogică?* Această problematică ne permite să explorăm atât originile, manifestările și impactul insecurității lingvistice, cât și

posibilele soluții pentru a face față acesteia, ținând cont de contextul specific al României și de provocările întâlnite la începutul carierei de profesorii limbă franceză.

Metodologie

Corpus

Corpusul pe baza căruia am realizat analiza constă din 10 interviuri cu profesori români debutanți de limbă franceză, având ca variabile stabile profesia lor - profesor de limbă franceză - și statutul lor de începător. Este vorba de 10 femei (distribuție reprezentativă pentru comunitatea didactică din România), cu o vârstă cuprinsă între 24 și 30 de ani, și care au urmat același parcurs în ceea ce privește formarea inițială - cursuri universitare de limbă și literatură franceză ca specializare I sau II. În consecință, sunt profesori aparținând aceleiași generații, care nu depășesc 5 ani de predare. Interviurile au fost înregistrate în perioada aprilie 2020 – februarie 2022 și, din cauza circumstanțelor excepționale legate de pandemia COVID-19 și de izolarea cauzată de aceasta, am ales să le desfășurăm pe platforme precum Zoom sau Google Meet. Durata medie a interviurilor a fost de 40 de minute, iar limba folosită a fost limba română, pentru a evita orice insecuritate lingvistică de natură să împiedice exprimarea participanților. În interesul confidențialității, au fost luate toate măsurile necesare pentru a garanta anonimatul celor intervievați. Deși numărul de profesori din eșantionul nostru poate părea mic, am ales să ne bazăm pe „principiul semnificativității” față de cel al reprezentativității (Blanchet, 2007). Într-adevăr, un eșantion, chiar și unul mic, poate fi semnificativ dacă reflectă în mod adecvat populația țintă printr-o selecție riguroasă. Considerăm că omogenitatea grupului și calitatea datelor ne-au permis să tragem concluzii fiabile, în contextul studiului nostru de caz al profesorilor de limbă franceză români debutanți.

Metodologia de colectare a datelor

Pentru a colecta datele necesare atingerii obiectivelor acestei cercetări și pentru a testa ipotezele formulate, am conceput un ghid de interviu semidirectiv. Acest ghid a fost elaborat pentru a colecta informații biografice, precum și detalii despre practicile lingvistice, profesionale și sociale ale profesorilor intervievați. Acesta a abordat experiența profesorilor din trei perspective: pregătirea lor, contextul în care predau și reflecția lor personală asupra insecurităților lor, în special asupra insecurității lingvistice, precum și asupra strategiilor pe care le folosesc pentru a le face față. Obiectivul nostru a fost înțelegerea relației profesorilor cu insecuritatea din mediul școlar în

general, și cu insecuritatea lingvistică în mod special, precum și strategiile puse în aplicare pentru a o depăși.

Ghidul se compune din întrebări deschise adresate într-o ordine prestabilită, lăsând în același timp spațiu pentru a adăuga întrebări suplimentare pe baza răspunsurilor. Dintre cele 35 de întrebări, în prima serie ne-am propus să obținem informații cu privire la pregătirea profesorilor, în special asupra modului în care pregătirea lor lingvistică și profesională i-a ajutat să-și depășească sau, dimpotrivă, le-a exacerbat insecuritățile, în special în domeniul lingvistic. A doua serie de întrebări s-a concentrat pe contextul de predare al persoanelor intervievate, susceptibil de a contribui și la insecuritatea acestora. În cele din urmă, o a treia serie de întrebări a explorat interacțiunile lor cu vorbitorii nativi, experiențele lor semnificative cu limba franceză și percepția lor asupra limbii, cerându-le să-și împărtășească experiențele, ceea ce ne-a permis să aprofundăm înțelegerea perspectivei și imaginației lor. Având în vedere perioada de izolare legată de pandemia de coronavirus, am adăugat o întrebare referitoare la insecuritatea lingvistică resimțită în timpul cursurilor online. Întrebările deschise au fost formulate într-un mod simplu, concis și clar pentru a asigura o bună înțelegere de către toți participanții. Pe parcursul analizei stenogramelor, am găsit răspunsuri inegale, în funcție de întrebările puse. Astfel, am ales să ne concentrăm pe răspunsul la întrebări direct relevante pentru obiectivele noastre de cercetare. Anumite răspunsuri, mai puțin luate în considerare, dar susceptibile de a deschide noi căi de reflecție, pot face obiectul unui studiu viitor.

Metode de analiză și interpretare a datelor

Ca metodă de lucru în cercetarea noastră am ales analiza de conținut în complementaritate cu analiza discursivă. Am considerat că această combinație de metode este cea mai potrivită pentru scopurile cercetării noastre, deoarece ne-a oferit cea mai bună oportunitate de a analiza, de a compara datele obținute și de a interpreta rezultatele.

Pentru abordarea bazată pe analiza de conținut, am ales câteva teme cheie ținând cont de problematica tezei noastre și de ipotezele noastre inițiale: elementele legate de formarea în limba franceză/ca profesor și contextul de predare (capitolul IV), tipurile de insecurități resimțite de profesorii debutanți (capitolul V), perspectiva asupra insecurității lingvistice (surse, contexte de manifestare) și strategiile aplicate pentru a face față insecurității lingvistice (cap. VIII). În capitolul V, consacrat analizei insecurităților exprimate în răspunsurile profesorilor de limbă franceză

intervieați, după ce am examinat sensul pe care aceștia îl atribuie conceptului de insecuritate, am evidențiat, printr-o abordare discursivă, diferitele insecurități, prin evidențierea aspectelor semantice și morfologice. De asemenea, pentru a realiza o analiză cât mai aprofundată, tot prin analiza discursivă am subliniat importanța acordată de profesorii din eșantionul nostru insecurității lingvistice.

Perspectivă descriptivă asupra structurii tezei

Cercetarea noastră doctorală se împarte în două mari secțiuni: prima este dedicată punerii problematicei în context, în timp ce a doua prezintă cadrul metodologic, precum și analiza corpusului.

Prima secțiune, care constă din două capitole, prezintă datele care delimitează cadrul studiului nostru. Pe de o parte, aceasta abordează analiza specificului perioadei inițiale din cariera unui profesor și a nesiguranțelor asociate acesteia, iar pe de altă parte, descrie contextul formării inițiale a profesorilor limbă franceză din România.

Primul capitol este dedicat studiului particularităților etapei de început de carieră a profesorilor, prin examinarea perspectivelor din diverse cercetări privind definirea perioadei în care un profesor este considerat începător. Acest capitol se concentrează, de asemenea, pe multiplele nesiguranțe cu care se pot confrunta profesorii debutanți și explorează impactul potențial al acestor insecurități asupra practicii lor didactice și asupra stării lor de bine lor, pornind de la studiile teoretice.

În al doilea capitol, pornim de la principiul conform căruia formarea inițială constituie fundamentul pe care se sprijină cariera profesională ulterioară a cadrelor didactice, influențând în mare măsură traiectoriile lor profesionale. Așadar, în acest capitol studiem specificul formării profesorilor în contextul românesc, prin detalierea pregătirii lingvistice și pedagogice oferite studenților facultăților de Litere, precum și a dispozitivelor puse în aplicare în România pentru a sprijini pregătirea acestora pentru o carieră didactică.

A doua secțiune începe cu prezentarea protocolului de colectare a datelor empirice și continuă cu analiza interviurilor efectuate cu profesorii debutanți de limbă franceză. După un capitol dedicat metodologiei utilizate pentru colectarea și analiza datelor, al patrulea capitol oferă o analiză comparativă a răspunsurilor profesorilor. Această analiză se concentrează pe modul lor de a învăța limba franceză, motivația lor de a studia această limbă, de a urma studii limbă franceză și de a deveni profesori, precum și pe parcursul lor universitar și contextul lor de predare, având drept

obiectiv identificarea elementelor care pot conduce la diverse forme de insecuritate profesională. Al cincilea capitol este consacrat analizei insecurităților prezente în răspunsurile profesorilor intervievați. După ce am explorat sensul pe care aceștia îl atribuie conceptului de insecuritate în general, evidențiem, printr-o analiză discursivă, diferitele lor nesiguranțe la începutul carierei. De asemenea, în acest capitol identificăm atenția specială pe care profesorii din eșantionul nostru o acordă insecurității lingvistice.

Al șaselea capitol, care tratează abordarea teoretică a insecurității lingvistice, debutează cu o retrospectivă a studiilor fondatoare ale conceptului de insecuritate lingvistică în sociolingvistică, urmărind evoluția sa istorică și teoretică și situăm apoi acest concept în contextul predării-învățării francezei, o limbă a cărei istorie generează frecvent insecurități lingvistice. Acest capitol aprofundează și noțiuni esențiale precum norma, imaginarul lingvistic, reprezentarea lingvistică, legitimitatea, precum și dimensiunile percepute și experimentate ale insecurității lingvistice, concepte cheie pe care le vom folosi în analiză.

Al șaptelea capitol explorează contextele specifice în care profesorii din eșantionul nostru experimentează insecuritatea lingvistică, căutând să înțeleagă mai bine dinamica și factorii care influențează relația acestora cu limba predată în clasă. În final, în capitolul al optulea, analizăm strategiile adoptate de profesori pentru a depăși sau a atenua manifestările acestei forme de insecuritate resimțite la începutul carierei.

După această structurare care alternează între capitolele analitice și teoretice, apelând la teorie atunci când este necesar, concluziile tezei oferă o reflecție sumară și sugerează căi de cercetare viitoare asupra celor trei concepte principale abordate: insecuritatea lingvistică, profesorii debutanți și legitimitatea profesională a profesorilor.

Dubla perspectivă pe care am obținut-o în cercetarea noastră – lingvistică și didactică – ne-a permis să confirmăm toate ipotezele inițiale și să propunem un dispozitiv de măsuri de sprijin pentru profesorii români de limbă franceză debutanți.

În ceea ce privește prima ipoteză, cercetarea noastră confirmă că profesorii români debutanți de limbă franceză se confruntă cu o varietate de insecurități, atât profesionale, cât și contextuale, identitare sau lingvistice, care se manifestă mai ales în perioada de tranziție între formarea universitară și primele experiențe la clasă. Datele culese arată că această perioadă de adaptare este marcată de îndoieli ale profesorilor cu privire la capacitatea lor de a răspunde așteptărilor cursanților și ale părinților acestora, de a gestiona situații neprevăzute, la clasă sau online, de a

face față statutului lor de suplinitor și de a respecta cerințele educaționale. Insecuritatea lingvistică ocupă un loc central în această realitate, apărând ca un factor transversal care influențează nu numai încrederea profesorilor în stăpânirea limbii franceze, ci și capacitatea acestora de a proiecta activități educaționale, de a interacționa cu vorbitorii nativi și de a răspunde la întrebări complexe ale cursanților. Aceasta se accentuează mai ales în contextele în care profesorii se simt judecați în legătură cu abilitățile lor lingvistice, în special în timpul inspecțiilor sau al interacțiunilor profesionale cu colegii având mai multă experiență sau specializați în limba franceză, sau în prezența părinților care au locuit în Franța și a elevilor cu un nivel avansat de limba franceză.

În ceea ce privește a doua ipoteză, analiza răspunsurilor la interviu a arătat că insecuritățile își au originea în mare parte în formarea inițială a profesorilor (lingvistică și didactică). Deși pregătirea lor lingvistică are baze solide dobândite înainte de facultate, iar pregătirea didactică le oferă o bază teoretică, constatăm că profesorii intervievați nu se simt pregătiți să facă față provocărilor practice din domeniu. Decalajul dintre teorie și practică a fost evidențiat în mod deosebit în mărturiile respondenților, care au evidențiat absența stagiilor de practică și a exemplelor concrete pe parcursul formării lor universitare, precum și necesitatea unei mai bune pregătiri în ceea ce privește aspectele administrative și pedagogice. Considerăm că acest decalaj în formarea inițială, în special în cea didactică, este accentuat de faptul că acești profesori își încep cariera și că experiența și beneficiile formării continue nu sunt încă perceptibile. În plus, contextul instituțional și sociolingvistic contribuie la agravarea acestor insecurități, profesorii menționând frecvent lipsa de interes a elevilor lor, precum și discontinuitatea prezenței lor în școala unde predau, din cauza duratei limitate a contractelor de suplinitor.

În ceea ce privește a treia ipoteză, referitoare la importanța insecurității lingvistice în practica profesorilor de limbă franceză români debutanți, analiza datelor evidențiază modul în care acești profesori simt această nesiguranță, stereotipurile asociate acesteia și propria lor reacție față de aceasta în calitate lor de profesori. Deși atitudinile lor variază, toate profesoarele intervievate recunosc existența acestei insecurități. Acestea o percep nu numai ca pe un punct slab legat de limbă, ci și ca pe o stare generală de disconfort profesional și prezintă atât cauzele, cât și contextele în care se manifestă.

Am constatat așadar că dificultatea resimțită în prezența vorbitorilor nativi, a colegilor sau a studenților cu un nivel ridicat de cunoaștere a limbii, asociată cu stereotipuri majore precum imaginea vorbitorului nativ infailibil și norma lingvistică, corespunde insecurității lingvistice

evidențiate de cercetările dedicate conceptului. La aceasta se adaugă nesiguranța legată de necunoașterea unui cuvânt, a unei reguli gramaticale sau a limbii de predat în general, care constituie o formă de nesiguranță profesională în ceea ce privește conținutul care urmează să fie predat. Și, combinând aceste două tipuri de dificultăți, am identificat o a treia formă, pe care o calificăm drept insecuritate metodologică, care îmbină aspectele didactice legate de alegerea celei mai bune metode și include și referirea la standard, legată de limba franceză folosită la clasă în predarea limbii franceze. Această triplă utilizare a limbajului înseamnă că toate dificultățile întâmpinate sunt percepute de profesori ca insecuritate lingvistică.

Considerăm că ne confruntăm cu o situație complexă în care acest sentiment este întărit de faptul că un profesor de limbă franceză se presupune a fi, atât în percepția sa, cât și în percepția celorlalți, un expert în limbă. Pentru că profesorul de limbă franceză se confruntă cu o triplă așteptare: ca vorbitor de limbă franceză, ca transmitător al acesteia ca disciplină școlară și ca utilizator al acesteia în contextul predării sale. În consecință, aceste roluri se împletesc, iar acest lucru îi afectează percepția asupra propriei performanțe, creând o insecuritate difuză și complexă. În opinia noastră, aceasta reprezintă o formă de insecuritate lingvistică care este în același timp și profesională, care însoțește majoritatea profesorilor de limbă franceză de-a lungul carierei, complexitatea acestei situații fiind cu atât mai mare pentru cei aflați la început de carieră, confrunțați cu o multitudine de alte nesiguranțe profesionale.

În ciuda acestor dificultăți, rezultatele noastre arată că insecuritățile profesorilor debutanți tind să se diminueze în timp, datorită experienței acumulate și dezvoltării strategiilor pe care aceștia le aplică pentru prevenirea sau evitarea insecurității lingvistice, ceea ce îi ajută în dobândirea legitimității profesionale și le permite să își redefinească rolul de profesori în concordanță cu problemele educaționale reale.

Perspectivile avute în vedere constau într-un sistem de măsuri care vizează sprijinirea cadrelor didactice la începutul carierei: consolidarea formării inițiale lingvistice la universitate, o mai mare imersiune lingvistică și culturală, instituirea unor sisteme de mentorat și dezvoltarea formării continue special concepute pentru debutanți.

Originalitatea tezei

Lucrarea noastră se remarcă printr-o abordare inovatoare a insecurității lingvistice în rândul profesorilor români debutanți de limba franceză, integrând-o într-un cadru mai larg care ia în

considerare și alte tipuri de insecurități cu care se confruntă acești profesori. Spre deosebire de multe studii care se concentrează exclusiv pe insecuritatea lingvistică privită ca fenomen izolat, oferim o analiză globală a acestei probleme, ținând cont de contextele socioculturale, pedagogice și personale care influențează experiența profesorilor.

Una dintre contribuțiile majore ale studiului nostru constă în alegerea populației noastre țintă: profesorii români debutanți. Aceștia din urmă, deseori pregătiți în contexte universitare teoretice, se confruntă cu cerințe practice încă din primii ani de carieră. Învățarea limbii franceze și a culturii sale, adesea percepută ca un ideal, se confruntă cu constrângeri locale și globale, alimentând astfel insecuritatea lingvistică persistentă.

Cu toate acestea, teza noastră nu se limitează la analizarea lipsurilor percepute în ceea ce privește limba sau didactica. Susținem că insecuritatea lingvistică relaționează în mod intrinsec cu alte forme de insecuritate: profesională, culturală, tehnologică și chiar psihologică. De exemplu, tinerii profesori români trebuie adesea să navigheze în medii educaționale în care așteptările instituționale sunt mari, dar resursele sunt limitate. Această tensiune între așteptări și percepția lor asupra abilităților lor generează nesiguranță profesională care alimentează sentimentul lor de insecuritate lingvistică.

Conform informațiilor noastre, cercetările privind insecuritatea lingvistică se concentrează în primul rând asupra vorbitorilor de limbă, fie că sunt nativi sau non-nativi. Unii cercetători au studiat cursanții de limbi străine ca subiecți ai insecurității lingvistice. Sociolingvistul belgian Francard (1989) a fost primul care a evidențiat influența școlii asupra dezvoltării acestei insecurități, arătând că instituția de învățământ contribuie la această problemă prin întărirea percepției diferitelor variante lingvistice și devalorizarea acestora în favoarea unui model idealizat și inaccesibil, și anume limba franceză standard sau standardizată. Astfel, școala joacă un rol cheie în evaluarea și stigmatizarea diferitelor moduri de a vorbi. Cercetările sale au arătat, de asemenea, că faptul de a conștientiza variațiile lingvistice și dorința de a elimina expresiile regionale cresc odată cu nivelul educațional. Cercetători precum Robillard (1994), Coste (2001) și Bretegnier (2003) au continuat studiul insecurității lingvistice în context școlar, concentrându-se mereu pe elevi. În ceea ce privește grupul socio-profesional al profesorilor de limbi străine, acesta a fost abordat, conform informațiilor noastre, în lucrările lui Dérivry (2003), Causa (2007) și Roussi (2009).

În sfârșit, metodologia noastră, care combină interviurile și analiza de conținut și discursivă, aduce

o abordare empirică solidă și nuanțată studiului nostru de caz. Urmărind parcursul și experiențele profesorilor debutanți, punem în lumină complexa dinamică ce leagă insecuritățile și practicile lor profesionale.

În concluzie, originalitatea tezei noastre constă în intenția de a depăși o viziune fragmentată a insecurității lingvistice, prin integrarea acesteia într-un set de insecurități interconectate. Această abordare oferă o înțelegere mai profundă a provocărilor cu care se confruntă profesorii de limbă franceză români debutanți, propunând în același timp soluții concrete pentru a sprijini dezvoltarea lor profesională. Astfel, studiul nostru se înscrie atât într-o perspectivă științifică, cât și într-o perspectivă pragmatică, având ca scop îmbogățirea reflecției asupra formării și sprijinirii cadrelor didactice într-un context globalizat în continuă evoluție.

Considerăm că studiul nostru reprezintă o contribuție importantă la sprijinirea profesorilor limbă franceză debutanți din România. Prin concentrarea pe provocările specifice cu care se confruntă acești profesori, cercetarea noastră își propune să le consolideze încrederea și abilitățile, cu scopul de a îmbunătăți calitatea predării franceze în școlile românești. Consolidând astfel bazele educației lingvistice, considerăm că teza noastră se înscrie într-o abordare proactivă de susținere și de promovare a parcursului cadrelor didactice de limbă franceză din România.

Bibliografie

- Abric, J.-C. (1994). « *Méthodologie de recueil de représentations sociales* ». In : Abric, J.-C. (éd.), *Pratiques sociales et représentations*. Paris : PUF.
- Apostolidis, T. (2006). « *Représentations sociales et triangulation : une application en psychologie sociale de la santé* ». In : *Psicologia : Teoria e Pesquisa*. Vol. 22, N°2.
- Ambroise, C., Toczek, M.-C., Brunot, S. (2017). « *Les enseignants débutants : vécu et transformations* ». In : *Éducation et socialisation*. N°46. [En ligne], [consulté le 16 février 2012]. Disponible à : <https://journals.openedition.org/edso/2656>
- Bardin, L. (2013). « *Chapitre premier. Historique* ». In : Bardin, L. (dir.). *L'analyse de contenu*. Paris : Presses Universitaires de France.
- Bakhtine, M. (1984). *Esthétique de la création verbale*. Paris : Gallimard.
- Bărbăitaru, J. D. (2021). « *Notes de lecture sur Les sciences du langage et la question de l'interprétation (aujourd'hui)*, Éditions Lambert-Lucas, 2018, 258 pp. ». In : *Dialogos*, N°. 22, Issue 38. Pp. 306-312.
- Bărbăitaru, J. D. (2023). « *Types d'insécurité professionnelles chez les enseignants roumains débutants de FLE* ». In : *Le Français dans le monde. Recherches et applications*. N° 73. Pp. 197-202.
- Bărbăitaru, J. D. (2023). « *L'Insécurité linguistique dans le contexte de l'enseignement-apprentissage du français langue étrangère* ». In : *Les Actes du 2e Symposium de la recherche scientifique francophone en Europe centrale et orientale*. Tome I. Pp. 160-163.

- Bellini, S. (2015). *Insécurité linguistique et alternance codique*. Thèse de doctorat. Université Sorbonne Nouvelle - Paris III.
- Berthier, N. (2010). *Les techniques d'enquête en sciences sociales. Méthodes et exercices corrigés* (4e éd.). Paris : Armand Colin.
- Blanchet, A. Gotman, A. (1992, rééd. 2001). *L'enquête et ses méthodes : l'entretien*. Paris : Nathan Université.
- Blanchet, P. (2004). « *L'identification sociolinguistique des langues et des variétés linguistiques : pour une analyse complexe du processus de catégorisation fonctionnelle* ». In : *Actes du colloque Identification des langues et des variétés dialectales par les humains et par les machines*. Paris : École Nationale Supérieure de Télécommunications/ CNRS.
- Blanchet, P. (2007). « *Sur le statut épistémologique de la notion de « corpus » dans un cadre ethno-sociolinguistique* ». In : Auzanneau, M. (dir), *La mise en œuvre des langues dans l'interaction*. Paris : L'Harmattan.
- Blanchet, P., Clerc, S., Rispaïl, M. (2014). « *Réduire l'insécurité des élèves par une transposition didactique de la pluralité sociolinguistique. Pour de nouvelles sociodidactiques avec l'exemple du Maghreb* ». In : Garnier, B. (coord.), *Insécurité linguistique en éducation*. N°175, juillet-septembre. Pp. 283-302.
- Bourdieu, P. (1982). *Ce que parler veut dire. L'économie des échanges linguistiques*. Paris : Fayard.
- Bres, J. (1999). « *L'entretien et ses techniques* ». In: Calvet, L.-J., Dumont. P. (dir.), *L'enquête sociolinguistique*. Paris : L'Harmattan.
- Bretnier, A., Ledegen, G. (éds.) (2003). « *Sécurité/ insécurité linguistique – Terrains et approches diversifiées, propositions théoriques et méthodologiques* ». In : *Actes de la 5e Table Ronde du Moufia (22-24 avril 1998)*. Paris : L'Harmattan.
- Bulot, T., Blanchet, P. (2011). « *Dynamiques de la langue française au 21e siècle : une introduction à la sociolinguistique* ». [En ligne], [consulté le 14 février 2020]. Disponible à <http://www.sociolinguistique.fr/index.html>
- Bulot, T., Blanchet, P. (2013). *Une introduction à la sociolinguistique*. Paris : Éditions des Archives Contemporaines.
- Calvet, L.-J. (1995). « *Les politiques linguistiques, mythes et réalités* ». In : *Actes des premières Journées scientifiques du réseau thématique de recherche Sociolinguistique et dynamique des langues*, Dakar (16-18 décembre 1995). FMA-AUPELF_UREF.
- Calvet, L.-J., Moreau, M.-L. (1998). « *Une ou des normes ? Insécurité linguistique et normes endogènes en Afrique francophone* ». In : *Langues et développement*. CIRELFA, AIF. Diffusion Didier Érudition.
- Calvet, L.-J. (2000). « *Langues et développement : agir sur les représentations ?* ». In : *Estudios de sociolinguística*. Vol.1, N°1. Pp. 183-190.
- Canut, C. (1995). *Dynamisme et imaginaire linguistiques dans les sociétés à tradition orale*. Thèse de doctorat. Université Paris III.
- Causa, M. (2011). « *Penser et se former à l'éducation plurilingue : enseigner/apprendre le français autrement* ». In : *Langues et conscience linguistique en Europe*. Paris : Éditions Hal.
- Causa, M. (2012). « *Le répertoire didactique : une notion complexe* ». In : Causa, M.(dir), *Formation initiale et profils d'enseignants de langues : enjeux et questionnements*. Bruxelles : De Boeck.
- Causa, M. (2018). « *Observer et analyser les pratiques pédagogiques et didactiques à travers les corpus des données in progress* ». In: *International Journal of Cross-Cultural Studies and*

- Environmental Communication*. N° 7(1). Constanța : Editura Universitară & ADI Publication. Pp. 27-34.
- Cahraudeau, P. (1983). *Langage et discours – Éléments de sémiolinguistique*. Paris : Hachette Université (Collection Langue, Linguistique, Communication).
- Charaudeau, P. (1995). « *Une analyse sémiolinguistique du discours* ». In : *Langages*. N°117. Paris : Larousse. [En ligne], [consulté le 23 janvier 2021]. Disponible à <https://www.patrick-charaudeau.com/Une-analyse-semiolinguistique-du,64.html>
- Chomsky, N. (1970). *Le langage et la pensée* (L.-J. Calvet, Trad.). Paris : Payot. (1ère édition originale : New York, 1968).
- Coste, D. (2001). « *Compétence bi/ plurilingue et (in)sécurité linguistique* ». In : Viviana Duc (éd.), *Atti del Convegno Valle d'Aosta regione d'Europa : l'Educazione bi/plurilingue, ponte verso la cittadinanza europea*. Saint-Vincent : Centro Congressi. [En ligne], [consulté le 20 février 2021]. Disponible à https://www.regione.vda.it/istruzione/Publications/ecole_valdotaine_archives/Atti/05.htm
- Coste, D. (2010). « *Diversité des plurilinguismes et formes de l'éducation plurilingue et interculturelle* ». In : *Recherches en didactique des langues et des cultures – Les cahiers de l'Acedle*. N°7(1). [En ligne], [consulté le 30 décembre 2024)]. Disponible à <http://rdlc.revues.org/2031>
- Darbelnet, J. (1970). « *Le bilinguisme* ». In : *Le français en France et hors de France. II. Les français régionaux, le français en contact. Actes du colloque sur les ethnies francophones, Nice, 26-30 avril 1968*. Nice : Institut d'étude et des recherches interethniques et interculturelles.
- Davies, A. (2003). « *The native speaker. Myth and reality* ». In: *Collection Bilingual Education and Bilingualism*. N°38. Clevedon : Multilingual Matters Ltd.
- Davoine, A. (2011). *Les enquêtes : généralités sur les sondages, la population et l'échantillon*. Cours de recherche commerciale en ligne.
- De Ketele, J.-M., Roegiers, X. (2015). « *Méthodologie du recueil d'informations : Fondements des méthodes d'observations, de questionnaires, d'interviews et d'études de documents* ». In : *Méthodes en sciences humaines* (4e éd.). Bruxelles : De Boeck Université. Pp. 85-120.
- Demazière, D. (2008). « *L'entretien biographique comme interaction. Négociations, contre-interprétations, ajustements de sens* ». In : *Langage et société*. N° 123. Pp.15-35.
- Dépelteau, F. (2001). *La démarche d'une recherche en sciences humaines. De la question de départ à la communication des résultats*. Québec : Les Presses de l'Université Laval.
- Dérivry-Plard, M. (2003). *Les enseignants d'anglais « natifs » et « non natifs » : Concurrence et complémentarité de deux légitimités*. Thèse de doctorat. Université Paris 3.
- De Stercke, J. (2014). *Persévérance et abandon des enseignants débutants : La relève issue des Hautes Écoles*. Thèse de doctorat. Université de Mons-Hainaut.
- Duchesne, S., Haegel, F. (2008). *L'enquête et ses méthodes : les entretiens collectifs*. Paris : Nathan.
- D'Unrug, M.-C. (1974). *L'analyse de contenu*. Paris : Éditions Universitaires.
- Feiman-Nemser, S. (2003). « *What new teachers need to learn* ». In: *Educational Leadership*. N°. 60(8).
- Feussi, V., Lorilleux, J. (2020). « *Quel paradoxe !* ». In : Feussi, V., Lorilleux, J. (dir.), *(In)sécurité linguistique en francophonies- Perspectives in(ter)disciplinaires*. Paris : L'Harmattan. Pp. 9-20.
- Francard, M. (1989). « *Insécurité linguistique en situation de diglossie : le cas de l'Ardenne belge* ». In : *Revue québécoise de linguistique théorique et appliquée*. N° 8.

- Francard, M. (2020). « *L'insécurité linguistique au millénaire dernier : un survivant témoigne* ». In : Feussi, V., Lorilleux, J., (In)sécurité linguistique en francophonies- Perspectives in(ter)disciplinaires. Paris : L'Harmattan. Pp.22-35.
- Francard, M. (2023). « *Le lexique différentiel comme construction d'une norme endogène dans une communauté francophone périphérique* ». In : *Recherches en didactique des langues et des cultures*. [En ligne], [consulté le 04 février 2024]. Disponible à : <http://journals.openedition.org/rdlc/12838> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/rdlc.12838>
- Gingras, C., Mukamurera, J. (2008). « *S'insérer en enseignement au Québec lorsqu'on est professionnellement précaire : vers une compréhension du phénomène* ». In : *Revue des sciences et de l'éducation*. N° 34. Pp.203-222.
- Guenier, N., Genouvrier, E., Khomsi, A. (1978). *Les Français devant la norme*. Paris : Champion.
- Guenier, N. (1993). « *Insécurité linguistique : méthodologie et construction du concept* ». In : Francard, M. (en collaboration avec Geron, G, Wilmet, R.) (éds.), *L'insécurité linguistique dans les communautés françaises périphériques*. Vol. II. Cahiers de l'Institut de linguistique de Louvain-la-Neuve. Pp.3-4.
- Guenier, N. (1997). « *Représentations linguistiques* ». In : Marie-Louise Moreau (dir.), *Sociolinguistique. Concepts de base*. Bruxelles : Madraga. Pp. 246-252.
- Haugen, E. (1968). « *Schizoglossia and Linguistic Norm* ». In: *Georgetown University Round Table, Selected Papers on Linguistics 1961-1965*. Georgetown University School of Language and Linguistics. Pp. 203-209.
- Houdebine, A.-M. (1985). « *Pour une linguistique synchronique dynamique* ». In : *La Linguistique*. Vol.21. Paris : Presses Universitaires de France.
- Houdebine, A.-M. (1985). « *Imaginaire linguistique et dynamique lanagagière. Aspects théoriques et méthodologiques* ». In : *La Bretagne Linguistique*. N°10. Pp. 239-255. [En ligne], [consulté le 14 novembre 2021]. Disponible à <https://journals.openedition.org/lbl/6289?lang=en>
- Huver, E. (2020). « *Insécurisations linguistiques paradoxales : de la délégitimation de locuteurs légitimes. Réflexions exploratoires à partir d'expériences d'enseignants français de FLE/S en Colombie Britannique* ». In : Feussi, V., Lorilleux, J., (In)sécurité linguistique en francophonies- Perspectives in(ter)disciplinaires. Paris : L'Harmattan. Pp. 362-384.
- Hymes, D. (1972). « *On communicative competence* ». In: *Sociolinguistics*, Pride & Holmes Ed, Penguin Books, Trad. Française 1980, *Travaux de didactique*. N° 5-6, Montpellier, France.
- Kaufmann, J.-C. (1996). *L'entretien compréhensif*. Paris: Armand Colin.
- Kerbrat-Orecchioni, K. (2018). « *La Méduse apprivoisée : l'analyse du discours* ». In : Guy Achard-Bayle et al., dirs, *Les Sciences du langage et la question de l'interprétation (aujourd'hui). Actes du colloque 2017 de l'Association des Sciences du Langage* ». Limoges : Éditions Lambert-Lucas. Pp. 55-78.
- Klinkenberg, J.-M. (2020). « *De l'insécurité linguistique à l'insécurité sémiotique. Le retour du social* ». In : Feussi, V., Lorilleux, J. (dir.), (In)sécurité linguistique en francophonies. Perspectives in(ter)disciplinaires. L'Harmattan: Paris.
- Labov, W. (1966). *The social stratification of English in New York City*. Washington : Center of Applied Linguistics.
- Labov, W. (1976). *Sociolinguistique*. Paris : Éditions de Minuit.
- Lanéelle, X., Perez-Roux, T. (2014). « *Entrée dans le métier des enseignants et transition professionnelle : impact des contextes de professionnalisation et dynamiques d'acteurs* ». In : *L'Orientation scolaire et professionnelle*. N°43(4). Pp. 469-494.

- LeBlanc, M. (2010). « *Le français, langue minoritaire, en milieu de travail : des représentations linguistiques à l'insécurité linguistique* ». In : *Nouvelles perspectives en sciences sociales*. N°. 6(1). [En ligne], [consulté le 25 février 2022]. Disponible à : <https://doi.org/10.7202/1000482ar>
- L'Écuyer, R. (1990). *Méthodologie de l'analyse développementale de contenu : Méthode GPS et concept de soi*. Québec : Presses de l'Université de Québec.
- Ledegen, G. (2000). *Le bon français : Les étudiants et la norme linguistique*. Paris : L'Harmattan.
- Ledegen, G. (2013). « *Normes* ». In : Simonin, J., Wharton, S.(dir.), *Sociolinguistique du contact. Dictionnaire de termes et concepts*. Lyon : ENS Éditions. [En ligne], [consulté le 17 juillet 2022]. Disponible à : <https://doi.org/10.4000/books.enseditons.12480>
- Maingueneau, D. (1993). *Le contexte de l'œuvre littéraire. Énonciation, écrivain, société*. Paris: Dunod.
- Medyges, P. (1992). « *Native or non-native: who's worth more?* ». In : *ELT Journal*. N° 46/4. Pp. 340-349.
- Moirand, S. (2019). « *Une sémantique du discours "au travail" de l'actualité : éléments pour l'analyse du discours des médias* ». In : *Revista Heterotópica, Epistemologias das Analises de Discurso*. Vol. 1, N°1. Pp. 108-138.
- Moreau, J.-L. (1996). « *Insécurité linguistique : pourrions -nous être plus ambitieux ?* ». In : Bavoux, C. (éd.), *Français régionaux et insécurité linguistique. Actes de la Deuxième Table Ronde du Moufia*, septembre 1994. Paris/ Saint-Denis : L'Harmattan.
- Mucchielli, R. (2006). *L'analyse de contenu : Des documents et des communications*. Paris : ESF.
- Mukamurera, J. (1998). *Étude du processus d'insertion professionnelle de jeunes enseignants à partir du concept de trajectoire*. Thèse de doctorat. Université Laval, Québec.
- Mukamurera, J., Lacourse, F., Couturier, Y. (2006). « *Des avancées en analyse qualitative : pour une transparence et une systématisation des pratiques* ». In : *Recherches qualitatives*. Vol. 26, N°1. Pp. 110-138.
- Mukamurera, J. (2011). « *Les conditions d'insertion et la persévérance dans la profession enseignante* ». In : Lacourse, F., Martineau, S., Nault, T. (dir.), *Profession enseignante. Démarches et soutien à l'insertion professionnelle*. Montréal : Les Éditions CEC inc. Pp. 37-58.
- Mukamurera, J., Martineau, S., Bouhiette, M., Ndoreraho, J.-P. (2013). « *Les programmes d'insertion professionnelle des enseignants dans les commissions scolaires du Québec : portrait et appréciation des acteurs* ». In : *Éducation et formation*. N°299. Pp.13-35.
- Nault, T. (1999), « *Éclosion d'un moi professionnel personnalisé et modalités de préparation aux premières rencontres d'une classe* ». In : Héту, J.-C., Lavoie, M., Baillauquès, S. (éds). *Jeunes enseignants et insertion professionnelle. Un processus de socialisation ? De professionnalisation ?* Bruxelles : De Boeck Université. Pp. 139-160.
- Paikeday, Y.M. (1985). *The Native Speaker is Dead!* Toronto, New York; Paikeday Publishing.
- Périer, P. (2014). *Professeurs débutants : les épreuves de l'enseignement*. Paris : Presses Universitaires de France.
- Perrenoud, P. (2003). « *Le travail sur l'habitus* ». In : Altet, M., Charlier, E., Paquay, L., perrenoud, P. (éds.), *Former des enseignants professionnels. Quelles stratégies ? Quelles compétences ?* Bruxelles : De Boeck Université.
- Pierret, J. (2004). « *Place et usage de l'entretien en profondeur en sociologie* ». In : Kaminski, D. (éd.), *Sociologie pénale : système et expérience*. Toulouse : ERES.
- Pruvost, J. (2014). « *Avant-propos : Insécurité linguistique : l'oubliée de nos dictionnaires* ». In : *ELA. Études de linguistique appliquée*. N°175. Paris : Klincksieck.

- Py, B. (2004). « *Pour une approche linguistique des représentations sociales* ». In : *Langages*. N°154. Pp. 6-19.
- Riquois, E. (2018). « *Faciliter la prise de parole en classe : supports, activités et gestion de l'espace* ». In : *Recherche et pratiques pédagogiques en langues de spécialité*. N°1. [En ligne], [consulté le 16 juillet 2021]. Disponible à <http://journals.openedition.org/apliut/5829>
- Robillard, D. (de) (1993). « *Normalisation de la régionalité/ régionalisation de la norme* ». In : Baggioni, D. (éd.), *Encyclopédies et dictionnaires français, Actes de la 2e Table Ronde de l'APRODEL*, Université de Provence, Langue et Langage. N°3. Pp. 141-175.
- Robillard, D. (de) (2020). « *Insécurité linguistique, éthique et violence de l'objectivation scientifique pour une sociolinguistique à l'ombre de la science légitime* ». In : Feussi, V., Lorilleux, J. (dir.), *(In)sécurité linguistique en francophonies. Perspectives in(ter)disciplinaires*. L'Harmattan : Paris. Pp.452-488.
- Romelaer, P., 2005. *Management des ressources humaines*. Bruxelles : De Boeck Supérieur.
- Roussi, M. (2009). *L'insécurité linguistique des professeurs de langues étrangères non natifs : le cas des professeurs grecs de français*. Thèse de doctorat. Université Sorbonne Nouvelle Paris. [En ligne], [consulté le 10 septembre 2020]. Disponible à <https://theses.hal.science/file/index/docid/787305/filename/2009PA030082.pdf>
- Spiță, D. (2009). « *Formation initiale des professeurs de français en Roumanie – état des lieux* ». In : Vlad, M. (coord), *Synergies Roumanie, Sciences du langage et didactique des langues. Frontières et rencontres*. No. 4. Pp. 29-34.
- Stainier, S. (2020). « (In)habiter la langue maternelle – Insécurité linguistique d'enseignants envers le créole guadeloupéen ». In : Feussi, V., Lorilleux, J., *(In)sécurité linguistique en francophonies- Perspectives in(ter)disciplinaires*. Paris: L'Harmattan. Pp. 165-174.
- Vlad, M. (2010). « *Le statut du français et des autres langues étrangères dans les évolutions du système roumain d'enseignement (1970-2010)* ». In : *Synergies*. N°7. [En ligne], [consulté le 29 mai 2020]. Disponible à <https://gerflint.fr/Base/Pologne7/pologne7.html>